

Dodatek č. 1 s platností od 1. 9. 2017 k ŠVP všech oborů

Dodatek č. 1 Podpůrná opatření ve vzdělávání

Zdůvodnění:

Dodatek č. 1 Podpůrná opatření ve vzdělávání byl vypracován na základě změn rámcových vzdělávacích programů oborů středního vzdělávání. Tento dodatek se začleňuje do kapitoly 4 Charakteristika ŠVP.

Dodatek byl schválen předmetovou komisí dne 31.8.2017

Schválil: Mgr. Přemysl Jaroš .....

Podpůrná opatření ve vzdělávání

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni žáci, kteří k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na vzdělávání na rovnoprávném základě s ostatními potřebují poskytnutí podpůrných opatření. Tito žáci mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření z výčtu uvedeného v § 16 školského zákona. Podpůrná opatření realizuje škola.

Jedná se o žáky, kteří mají zdravotní postižení: mentální, tělesné, zrakové, sluchové, narušení komunikační schopnosti, poruchu autistického spektra nebo mají kombinaci různých postižení.

Žáci dlouhodobě nemocní, žáci s psychickým onemocněním, žáci s poruchami učení, poruchami chování.

Žáci z velmi nepodnětného sociálního prostředí, žijící v tzv. vyloučených lokalitách, žáci v rodinách, které se potřebám dětí nechtějí nebo nemohou věnovat, žáci z rodin s dlouhodobě či závažně narušenými vztahy, žáci umístění v zařízeních sociální ochrany nebo školských zařízeních pro výkon ústavní či ochranné péče.

Žáci s odlišným mateřským jazykem, žáci z rodin imigrantů a azylantů.

Pedagogickým pracovníkem, který odpovídá za spolupráci se školským poradenským zařízením v souvislosti s doporučením podpůrných opatření žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami, je výchovný poradce.

Podpůrná opatření se podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti člení do pěti stupňů. Podpůrná opatření 1. stupně poskytuje škola a jejím účelem je upozornit na nutnost individuálního přístupu k žákovi.

Podpůrná opatření 2.–5. stupně může škola uplatnit pouze s doporučením školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zletilého žáka nebo zákonného zástupce žáka. Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví Příloha č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Různé druhy nebo stupně podpůrných opatření lze kombinovat za podmínek daných ŠZ a vyhláškou.

Poskytování podpůrných opatření žákům naší školy spočívají zejména v:

- poradenské pomoci školy,
- úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání,
- použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek,

- úpravě očekávaných výstupů vzdělávání,
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,
- využití asistenta pedagoga,
- poskytování vzdělávání v prostorách stavebně nebo technicky upravených.

Podpůrná opatření prvního stupně

Podpůrná opatření prvního stupně uplatní škola i bez doporučení školského poradenského zařízení v případě mírných obtíží ve vzdělávání žáka (např. pomalejší tempo práce, drobné obtíže ve čtení, psaní, počítání, problémy se zapomínáním, drobné obtíže v koncentraci pozornosti, problémy s chováním atd.). Budou spočívat v úpravě metod, organizaci a hodnocení vzdělávání a budou poskytována žákovi, u kterého se projeví potřeba úprav ve vzdělávání a zapojení v kolektivu. Pokud by k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nepostačovalo poskytování podpůrných opatření prvního stupně, doporučí škola žákovi využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení za účelem posouzení jeho speciálních vzdělávacích potřeb.

Východiskem pro nastavování podpory je pak především pozorování žáka v hodině, rozhovor se žákem či zákonným zástupcem žáka, ústní prověřování znalostí a dovedností, písemné zkoušky, didaktické testy, portfolio žákovských prací, reflexe rozboru výsledků žákovy práce a hodnocení, analýza domácí přípravy žáka a dosavadního pedagogického přístupu.

Škola zpracuje plán pedagogické podpory (PLPP) žáka (popis obtíží, speciální vzdělávací potřeby, podpůrná opatření prvního stupně). S plánem pedagogické podpory seznámí škola žáka, zákonného zástupce žáka, všechny vyučující žáka a další pedagogické pracovníky podílející se na provádění tohoto plánu. Plán pedagogické podpory bude škola průběžně aktualizovat v souladu s vývojem speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Poskytování podpůrných opatření prvního stupně bude škola průběžně vyhodnocovat. Nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření poskytovaných na základě plánu pedagogické podpory škola vyhodnotí, zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Škola doporučí – nedoporučí zákonnému zástupci žáka (zletilému žákovi) využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení.

Plán pedagogické podpory (PLPP)

Podkladem pro zpracování PLPP pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními prvního stupně je školní vzdělávací program. PLPP sestavuje výchovný poradce, třídní učitel, učitelé konkrétních vyučovacích předmětů a ředitel. PLPP má písemnou podobu.

Před jeho zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovní poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným a zapojení dalších subjektů. PLPP obsahuje údaje o žákovi, důvod proč je vytvářen, co je plánováno s žákem dělat, stručný popis jeho obtíží, stanovení cílů PLPP, dále obsahuje metody výuky, organizaci výuky, hodnocení žáka, pomůcky. Obsahuje také podpůrná opatření, která se nevztahují bezprostředně k výuce, ale například k situaci v rodině, k aktuálnímu zdravotnímu stavu žáka. Plán je následně vyhodnocován.

Zodpovědné osoby.

Škola v oblasti poradenské činnosti využívá pomoc školského poradenského zařízení – ŠPZ (pedagogicko-psychologická poradna – PPP nebo speciální pedagogické centrum – SPC). Výchovní poradce je pedagogickým pracovníkem, který je pověřen spoluprací se školským poradenským zařízením.

Specifikace podpůrných opatření

1. Poradenská pomoc školy

Výchovní poradce:

- podporuje žáky a pedagogické pracovníky,
- spolupracuje s třídními učiteli,
- komunikuje se zákonnými zástupci,
- komunikuje se školským poradenským zařízením.

Školní metodik prevence:

- pečuje o žáky s rizikovým chováním,
- zabezpečuje prevenci rizikového chování.

2. Organizace výuky

Ve vyučovací hodině se věnuje větší pozornost metodám výuky, struktuře vyučovací hodiny, přiměřenosti vyučování, logické organizaci a srozumitelnosti předkládaného učiva, motivaci k učení a opakování základních principů učiva. Např.:

- střídáním forem a činností během výuky,
- úpravou režimu výuky (využití relaxačních přestávek, důraz na individuální práci),
- změnou zasedacího pořádku či uspořádání třídy v rámci vyučovací hodiny,
- využíváním skupinové výuky,
- postupným přechodem k systému kooperativní výuky,
- prodlouženým výkladem a procvičováním,
- častější individuální kontrolou během výuky,
- tolerancí odlišného pracovního tempa,
- volbou vhodné formy komunikace se žákem,
- podporou kompetence, samostatnosti a odpovědnosti žáka.

3. Modifikace vyučovacích metod a forem

Metody výuky vycházejí z obecných didaktických zásad, reflektují možnosti a potřeby žáka, rozvíjejí a podporují preferované učební styly žáka, respektují míru nadání žáka a jeho specifika. Rozvíjí vnímání, zapamatování a reprodukci poznatků, řešení typových úloh a problémů, vedou k osvojení vědomostí a dovedností pomocí opakování a procvičování.

Patří mezi ně:

- respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků,
- metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi,
- důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu,
- respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů,
- řešení typových úloh a problémů,
- motivace žáka,
- upevňování pracovních návyků.

4. Intervence

Intervencí rozumíme pedagogický, speciálně pedagogický nebo psychologický zásah ve prospěch žáka, jako např.:

- vytvoření podmínek, kdy se na vzdělávání žáka aktivně podílí i jeho rodina,
- opatření vedoucí ke zlepšení vyjadřovacích schopností, komunikačních dovedností ve vzdělávacím jazyce, porozumění mluvené řeči.

5. Pomůcky

Pomůcky pomáhají vytvořit vizuální a interaktivní zážitek pro žáky a mohou podporovat jejich motivaci k učení. Zejména se však očekává jejich přispění k porozumění učební látce.

Patří zde běžné učebnice a učební pomůcky, které mohou být uzpůsobené.

6. Úprava obsahu vzdělávání

Jedná se o souhrn znalostí, vědomostí, dovedností, který je spolu s výchovnou složkou zaměřen do oblasti hodnotové orientace, zájmů a postojů žáků.

Respektují se specifika žáka – např. přizpůsobení prostředí, učební dokumentace.

7. Hodnocení žáka

Hodnocení a klasifikace je jedním z hmatatelných výstupů školní úspěšnosti či neúspěšnosti žáka a navazuje na vyučovací metody a formy, jako:

- využívání různých forem hodnocení žáka,
- hodnocení vychází ze zjištěných specifik žáka (např. neznalost vyučovacího jazyka),
- práce s kritérii hodnocení v závislosti na charakteru žákova problému, s důrazem na podporu rozvoje dovedností a vědomostí žáka,
- nastavená kritéria hodnocení umožňují žákovi dosahovat osobního pokroku a motivovat ho,
- zohlednění sociálního kontextu.

8. Příprava na výuku

- zadávání domácích úkolů zohledňuje možnosti žáka a podmínky, které má žák k jejich plnění,
- komunikace se zákonným zástupcem žáka,
- poskytování metodické a konzultační podpory zákonnému zástupci žáka.

9. Podpůrná opatření jiného druhu

- respektování zdravotního stavu žáka,
- vyhodnocení a respektování zátěžové situace v rodině a škole,
- postavení ve třídě (v jakých činnostech, jakým způsobem).

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně neurčuje škola, ale školské poradenské zařízení. Škola zajistí bezodkladné předání plánu pedagogické podpory školskému poradenskému zařízení, pokud se žák podle něho vzdělával. Školské poradenské zařízení posoudí speciální vzdělávací potřeby žáka a doporučí konkrétní podpůrná opatření. Neposkytuje-li zákonný zástupce u nezletilého žáka součinnost směřující k přiznání podpůrných opatření, jež jsou v nejlepším zájmu žáka, informuje škola místně příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí. Škola poskytuje podpůrná opatření bezodkladně po obdržení doporučení školského poradenského zařízení a vypracovává individuální vzdělávací plán. Škola ve spolupráci se školským poradenským zařízením, žákem a zákonným zástupcem žáka (zletilým žákem) průběžně vyhodnocuje poskytování podpůrných opatření. Shledá-li škola, že podpůrná opatření nejsou dostačující nebo nevedou k naplňování vzdělávacích možností a potřeb žáka, doporučí zákonnému zástupci žáka (zletilému žáku) využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení. Shledá-li školské poradenské zařízení, že podpůrná opatření nejsou dostačující nebo nevedou k naplňování vzdělávacích možností a potřeb žáka, vydá doporučení stanovující jiná podpůrná opatření, případně stejná podpůrná opatření vyššího stupně. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně přestane škola po projednání se zákonným zástupcem žáka (zletilým žákem) poskytovat, pokud z doporučení školského poradenského zařízení vyplývá, že podpůrná opatření již není nezbytné. Škole vzdělávající žáka, který má přiznána podpůrná opatření 2. – 5. stupně, náleží finanční zvýhodnění. Tato částka je závislá na finančním vyjádření náročnosti vzdělávání každého konkrétního žáka.

Příklady možných problémů ve vzdělávání žáka v různých stupních podpory

2. Stupeň podpory:

Selhávání žáka z důvodu

- oslabení kognitivního výkonu (žáci s „hraniční“ inteligencí),
- oslabení sluchových a zrakových funkcí,
- onemocnění (včetně psychického), které nemá závažnější dopady do vzdělávání,
- nedostatečné znalosti vyučovacího jazyka,
- oslabení dorozumívacích dovedností.

3. Stupeň podpory:

Selhávání žáka z důvodu

- lehkého mentálního postižení,
- zrakového či sluchového postižení (slabozrakost, nedoslýchavost), NKS,
- tělesného postižení či onemocnění (včetně psychického) se závažnějšími dopady do vzdělávání,
- neznalosti vyučovacího jazyka,
- syndromu CAN (týrané, zanedbávané a zneužívané dítě).

4. Stupeň podpory:

Selhávání žáka z důvodu

- středně těžkého či těžkého mentálního postižení,
- těžkého zrakového či těžkého sluchového postižení (nevidomost, hluchota),
- závažného tělesného postižení či onemocnění,
- poruchy autistického spektra,
- neschopnosti komunikovat prostřednictvím mluveného či psaného slova.

5. Stupeň podpory:

Selhávání žáka z důvodu

- hluboké mentální retardace,
- kombinace těžkého zdravotního postižení.

Individuální vzdělávací plán (IVP)

IVP se zpracovává pro potřeby žáka se speciálními vzdělávacími potřebami vzdělávaného formou individuální integrace. Jeho zpracování je nutné v těch případech, kdy žák není schopen bez podpory naplnit očekávání stanovená v ŠVP dané školy.

IVP tvoří závazný vzdělávací dokument žáka. Žák je podle něj vzděláván a je hodnocen podle parametrů v něm nastavených. Podkladem pro zpracování IVP je doporučení školského poradenského zařízení, žádost zákonného zástupce a rozhodnutí ředitele školy.

Doporučení obsahuje stručný popis příčin obtíží žáka a především vhodná podpůrná opatření. Není vyloučeno, že žákovi budou doporučena podpůrná opatření i z více stupňů.

IVP zpracovává výchovný poradce, třídní učitel, vyučující učitelé a zpracování koordinuje pověřený pracovník školského poradenského zařízení. Za zpracování IVP zodpovídá ředitel školy. IVP se průběžně vyhodnocuje a upravuje. Vyhodnocení probíhá 2x ročně a to ve spolupráci se všemi zainteresovanými. Platnost IVP stvrzují svými podpisy výchovný poradce, třídní učitel, vyučující, ředitel školy, pracovník ŠPZ a zákonný zástupce žáka nebo zletilý žák.

Uzpůsobení závěrečné zkoušky pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními

U žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními škola zajistí, aby závěrečná zkouška probíhala za uzpůsobených podmínek, které se shodují s podmínkami přiznanými žákovi v rámci podpůrných opatření stanovených školským poradenským zařízením.

Úpravy podmínek průběhu závěrečných zkoušek stanoví ředitel školy, který vychází z toho, že žák má školským poradenským zařízením, u kterého je evidován, diagnostikovány a potvrzeny speciální vzdělávací potřeby, resp. přiznána podpůrná opatření, k čemuž má škola příslušné doklady.

Konkrétní opatření k závěrečným zkouškám navrhují v souladu se závěry školského poradenského zařízení učitelé, kteří žáka dlouhodobě vzdělávali, znají jeho individuální potřeby, mají s ním zkušenosti získané v průběhu výuky a potřebné profesní kompetence a odpovědnost.

Žák, případně zákonný zástupce žáka, je v dostatečném časovém předstihu, nejméně však 4 měsíce před datem konání závěrečné zkoušky, informován o konkrétním uzpůsobení

podmínek konání závěrečné zkoušky. Žák nebo zákonný zástupce žáka může poté, co byl informován o podmínkách konání závěrečné zkoušky, požádat ředitele školy o individuální uzpůsobení podmínek závěrečné zkoušky v rámci již vydaného doporučení ŠPZ, nebo může požádat školské poradenské zařízení o vyšetření a doporučení podpůrných opatření k uzpůsobení závěrečné zkoušky.

Příklady uzpůsobení podmínek konání závěrečných zkoušek

1. Úpravy prostředí

Úpravy prostředí jsou úpravy pracovního místa (stolky s nastavitelným sklonem a výškou pracovní desky, individuální přisvětlení apod.) nebo úpravy učebny (omezení rušivých prvků, optimalizace podmínek pro odezírání, strukturalizace prostředí pro žáky s poruchami autistického spektra apod.). U praktické zkoušky jde o úpravy prostor školy, ve kterých se zkouška realizuje (např. pracoviště odborného výcviku).

2. Navýšení časového limitu

Žákům s přiznanými podpůrnými opatřeními se přiznává navýšení časového limitu podle vzdělávacích potřeb žáka. Praktickou zkoušku je možné rozdělit na více dní po méně hodinách. V rámci navýšeného časového limitu na každou zkoušku mohou mít žáci individuální přestávky podle jejich potřeb.

3. Úpravy zkušební dokumentace

U žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními škola využije možnosti informačního systému NZZ (zvětšení písma, generování formálně upravených úkolů u písemné zkoušky na počítači), případně provede další formální úpravy úkolů, přičemž odpovídá za to, že obsah formálně upraveného tématu je v souladu s odpovídajícím tématem jednotného zadání. Cílem formální úpravy je dosáhnout toho, aby žákovi bylo téma předloženo v takové formální úpravě, která mu umožní pochopit zadané otázky a odpovědět na ně způsobem, který byl průběžně využíván při jeho výuce a který si žák osvojil (podle svých možností).

U písemné zkoušky lze upravit formulace otázek, změnit formu odpovědi žáka – např. na doplnění chybějících výrazů, převést otevřené otázky do formy testových, doplnit k otázkám grafické podklady, tj. obrázky nebo fotografie strojů, zařízení, materiálů atd.

U praktické zkoušky lze podrobněji rozpracovat pokyny k provedení úkolu a doplnit názorné ukázky. Organizaci zkoušky lze změnit tak, že žáci řeší téma v rámci skupinové práce pod přímým dozorem.

U ústní zkoušky lze:

- doplnit téma názornými ukázkami, tj. fotografiemi nebo obrázky materiálů, strojů, zařízení, výrobků,
- podrobněji rozpracovat osnovu zadání,
- realizovat zkoušku chatováním na počítači mezi žákem a učitelem.

4. Použití kompenzačních pomůcek

Žáci s přiznanými podpůrnými opatřeními mohou používat individuální kompenzační pomůcky. Konkrétní výčet individuálních kompenzačních pomůcek je uveden ve vyjádření školského poradenského zařízení. Kompenzačními pomůckami jsou označovány pomůcky, přístroje a zařízení, jež pomáhají zmírnit důsledek porušené funkce nebo kompenzují funkci zcela vyřazenou. Používáním kompenzačních pomůcek nesmí žákovi se SVP vzniknout neoprávněná výhoda při konání zkoušky (mezi kompenzační pomůcky proto nepatří internet, mobilní telefon apod.). Za pomůcky technické jsou považovány např. osobní počítač včetně speciálního SW a upravených komponent, optické pomůcky, TV lupa, přídatné osvětlení, polohovací lehátka, sluchadlo aj. Pomůcky mohou být v osobním vlastnictví žáka (speciální psací náčiní, sluchadlo, protézy apod.), za jejich funkčnost si odpovídá žák sám, nebo ve vlastnictví školy, za které zodpovídá škola.

5. Asistence

Asistence speciálně pedagogická je poskytována žákům s přiznanými podpůrnými opatřeními, kteří v důsledku svého postižení nemohou ani s využitím kompenzačních pomůcek samostatně vykonat závěrečnou zkoušku nebo některou její část. Úlohou asistenta je pomoci žákovi minimalizovat vnější překážky a důsledky postižení při zkouškové situaci. Patří sem praktický asistent, asistent zapisovatel, asistent předčítatel, technický asistent aj.

Vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků

Za nadaného žáka se považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za mimořádně nadaného žáka se považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech. Zjišťování mimořádného nadání včetně vzdělávacích potřeb žáka provádí školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou.

Individuální vzdělávací plán (IVP)

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit žákovi s mimořádným nadáním na žádost jeho zákonného zástupce (zletilého žáka) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP). Ředitel školy zajistí zpracování IVP, a to ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka (zletilého žáka). Na tvorbě IVP se dále podílí výchovný poradce a vyučující jednotlivých předmětů. IVP má písemnou podobu. Škola doplňuje a upravuje IVP podle potřeb žáka. Součástí je termín vyhodnocení naplňování IVP. IVP může být zpracován i pro kratší období, než je školní rok. S IVP se seznámí všichni zainteresovaní – výchovný poradce, vyučující, ředitel školy, zástupce ŠPZ, zákonný zástupce nebo zletilý žák – a to stvrdí písemným informovaným souhlasem.

Specifikace možných podpůrných opatření pro nadané a mimořádně nadané žáky:

- obohacování vzdělávacího obsahu,
- zadávání specifických úkolů, projektů,
- příprava a účast na soutěžích, včetně celostátních a mezinárodních kol.

1. Metody výuky (pedagogické postupy):

- respektování míry nadání žáka a jeho specifika,
- obohacení dílčích výstupů školního vzdělávacího programu nad rámec učiva vyučovacích předmětů a oblastí školního vzdělávacího programu pro nadané a mimořádně nadané žáky,
- využívání individuální a skupinové projektové práce,
- povzbuzovat procesy objevování a vyhledávání dalších souvislostí a vazeb, které dané téma vzdělávání nabízí.

2. Úpravy obsahu vzdělávání

- obohacování učiva (dílčích výstupů) nad rámec školního vzdělávacího programu podle charakteru nadání žáka,
- prohloubení učiva, rozšíření a obohacení o další informace.

3. Organizace výuky

- diferenciací výuky, skupinová a kooperativní výuka
- zohlednění postavení žáka ve třídě

4. Hodnocení žáka:

- hodnocení vychází ze zjištěných specifík žáka,
- nastavená kritéria hodnocení umožňují žákovi dosahovat osobního pokroku,
- zohlednění akcelerovaného vývoje nadaných žáků v práci s učivem,
- podpora sebehodnocení.

5. Pomůcky a učební materiály:

- běžné učebnice a učební pomůcky,
- odborná literatura.

6. Podpůrná opatření jiného druhu:

- vztahové problémy,
- postavení ve třídě (v jakých činnostech, jakým způsobem),
- věnovat pozornost začleňování těchto žáků do kolektivu a vytváření pozitivního klimatu ve třídě.